

tig, en scherpzinniger dan enig tweesnijdend zwaard".¹⁰⁾

En om weer zooveel mogelijk alle onzekerheid af te snijden verklaren we onbewimpeld de Schrift te bedoelen, zooals die door de Gereformeerde belijdenis wordt verstaan, naar inhoud en gezag. Als dat beteekent „zich op de vlakke te houden“, naar de weinig elegante formulering van R. H., moeten we eerlijk verklaren aan het eind van ons Latijn te zijn.

Dit stond in ons artikel zeer duidelijk te lezen. Vandaar dat deze opmerking van Opwaartsche Wegen ons voor een probleem stelt: „De vraag komt zelfs niet bij hem op, dat wat door hem „Schriftuurlijk“ wordt genoemd door anderen wel eens „onschriftuurlijk“ zou kunnen worden geheeten. En omgekeerd“.

We gelooven, dat het juist de door ons getrokken lijnen zijn en de hem te scherpe grensbepaling, die R. H. dreven tot critiek. Immers hij vraagt: „Waar is het laatste recht van welke Schrift-interpretatie dan ook? Toch zeker niet bij wat de mensch zich uitdenkt, maar bij hetgeen de Heilige Geest hem als Waarheid doet gelooven. En daarmee komt wat „wij“ met de Schrift doen kunnen in een geheel ander licht te staan. Wij kunnen de Schrift nu niet meer als „Wetboek“ gebruiken, waaruit wij hier en daar een paar toepasselijke artikelen „trekken“ kunnen, die „slaan“ op een bepaald geval. Wij kunnen niet meer een roman of een gedicht nemen en dan den Bijbel er geopend naast leggen om uit te maken, of „het“ klopt. Wij kunnen alleen maar, ons gedragen wetend door de Waarheid, die ons in Gods Woord is geopenbaard, den geest trachten te verstaan, die uit het betreffende werk tot ons spreekt en deze toetsen aan dien gansch anderen Geest, die uit den Bijbel tot ons spreekt, wanneer en voorzoover wij in het geloof worden geleid.“

Dit is „der springende Punkt“ in het geschil tusschen „Opwaartsche Wegen“ en ons. Daar wordt de belijdenis gezien als menschenwerk, in den volen zin des woords. Wij achten haar geen menschenvondst, maar werk van den Heiligen Geest, welke niet alleen ons geloofsoog ontsluit voor de goddelijke autoriteit van het door Hem voortgebrachte Woord, maar dat ook uitlegt door den dienst van menschen, van Zijn Kerk.

Hierin staat R. H.'s overtuiging onverzoenlijk tegenover de onze. Hij wil chaotisch en atomistisch ieder voor zich naar de ingevang van het oogeblik, vooral zonder gebondenheid aan wat geschreven staat, laten uitmaken, welke Geest „uit den Bijbel tot ons spreekt“. Wij erkennen het gezag ook van de woorden „die de Geest tot de gemeenten zegt“.

Is het nu nog noodig te zeggen, dat de Schrift als organisch geheel ons ten licht is? Dat onze dogmatiek, onze wetenschapsbeoefening, onze levensbeschouwing niet op losse teksten steunt? De banale (schoon Barthiaansch getinte) caricatuur van het wetboek met zijn genummerde paragrafen, vlijtig van buiten geleerd of nageslagen door een perkamenten geest, was R. H., bij ietwat breder blik, niet ontsnap.

„Nabij u is het Woord, in uwen mond en in uw hart“¹¹⁾. Naarmate we, toenemend in liefde tot God, meer inleven in het Woord, dat „nuttig is tot leerling, tot wederlegging“ (waarom bestrijdt R. H. ons met een verdraaide Schriftuurplaats?), zullen we het assimileren als ons onvervangbaar geestesvoedsel. Niet om nu vrij en onafhankelijk te gaan profeteeren, maar sprekende met de woorden Gods (cf. Ezech. 3:1 en volgende). Wat inderdaad een geopenenden Bijbel veronderstelt, alleen maar, niet op de wijze van een logarithmentafel.

Nu kan een Calvinist tegenover een socialistischen of „Christelijk-democratischen“ roman principieel niet anders staan dan tegenover een politiek vlugschrift, dat door die beginselen wordt ingegeven.

Zooals het vanzelf spreekt, dat de principiële waardeering door een communist van een anti-revolutionairen roman en van een overeenkomstig staatkundig verloop niet belangrijk zal verschillen.

Zooals het wederom vanzelf spreekt, wanneer een man, die in dialectischen ijver tegen Gereformeerde dogmatiek toorn, niet verrukt wordt door verzen van Calvinistische inspiratie.

De literatuur kan zich niet opsluiten in een ivoren toren. Men kan het ideeëngeheel van een literair werk niet buiten den schoonheidskruis sluiten zonder de schoonheid zelf te verarmen en te vervluchtigen. Sterker: zonder wat de Schrift de „heerlijkheid“ van God noemt van haar kern te berooven.

Wij zullen, als levende menschen, de waardeering der ideeën in die mate laten medespreken bij de bepaling der schoonheidswaarde van een literair werk als die ideeën voor den opbouw van dat werk van constitutieve beteekenis zijn.

Het is bedenkelijk benepen, als een literatuurelaar van verdienste voor Bilderdijs lyriek geen beter woord over heeft dan „machteloze rhetoriek“¹²⁾, maar hierin verheldert het ons inzicht: dat waarheid en schoonheid ook in onze waar-

deerende beschouwing niet zijn te scheiden. Geen eenerelei wetenschap, zoo hebben we van Kuyper geleerd. Maar dan ook geen eenerelei literatuurwaardeering en -kritiek.

En zooals langzamerhand buiten onzen kring het inzicht daagt, dat een Calvinistische wetenschapsbeoefening niet minder wetenschappelijk is om haar ruiterlijk beleden fundeering in Gods geschreven Woord, zoo zal, gelooven we, het besef doorbreken van de onmogelijkheid eener „voraussetzungslose“ literatuurkritiek; het besef, dat die kritiek er waarlijk niet minder „artistiek“ of „wetenschappelijk“ door wordt, wanneer ze in datzelfde Woord is „geworteld en gegrond“. Dat hier een zware eisch wordt gesteld, is wel zeker. Eveneens, dat we nog aan het begin staan van een langen weg. Maar het moet.

Dit ter nadere verklaring van ons vorig artikel. Intusschen, en omdat nog een punt onafgehandeld bleef (zie boven) en omdat Opwaartsche Wegen benieuwd is naar de uitwerking dezer beginselen in de praktijk, stellen we ons voor in twee volgende artikelen eenige gedachten naar deze gezichtspunten te bespreken.

Drie gedachten in 't bijzonder zouden we gaarne aannemelijk maken:

dat geloofsgehoorzaamheid ons leert den geest van de literatuur als belangrijkste waardebepalenden factor te onderzoeken; dat ze andere waardemeters niet overbodig verklaart; dat ze het Schriftuurlijke ook buiten het Calvinistisch territorium vinden doet en liefhebben om Christus' wil.

K.

D.

UIT DE HISTORIE

De wederoprichting der Kerk in deze landen door „de Afscheiding“, in het licht van Matth. 16:18b.

III. (Slot.)

De Heere bouwt en bewaart Zijne gemeente op den grondslag van de belijdenis van Hem als den Christus en Zone Gods. Hij zegt: op deze petra zal Ik Mijne gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen. Die petra is het door den Vader in de harten gewerkte geloof met de belijdenis daarvan, dat Hij is de Christus, de Zoon des levenden Gods, zooals Petrus op 's Heeren vraag die belijdenis had afgelegd. Die petra is niet Petrus zelf, hoewel hij er niet los van is, maar is de belijdenis, die hij door des Vaders openbaring aan hem van den Heere aflegde. Petra beteekent rots, en Petrus is het mannelijke woord, dat wij door Rotsman kunnen weergeven. Niet Petrus is het fundament der kerk, maar Christus zelf, en het geloof in, en de belijdenis van Hem als den Christus en Zone Gods. Toch heeft de Heere Petrus en Zijne belijdenis en prediking willen gebruiken om de kerk des Nieuwen Testaments te gronden. Petrus nam het woord op den Pinksterdag en predikte den Christus Gods. En op Zijne prediking werden dien eersten dag reeds drie duizend geloovig, en werd toen de kerk gegrond. En daarna was het een aantal jaren, dat Petrus te Jeruzalem en elders de leiding had. God heeft speciaal door hem Zijne kerk willen fundeeren, stichten, grondvesten. Inzoverre kunnen we zeggen, dat de kerk op Petrus rust, d.w.z. bijzonder door zijne prediking hare grondvesting heeft gevonden, zooals de apostel Paulus in Eph. 2:20 schrijft, dat de gemeente gebouwd is op het fundament der apostelen en profeten. Maar Petrus is toch niet in eigenlijken zin de grondslag van 's Heeren kerk, de vaste grond, waarop zij staat en aldoor rust. Dat is Christus Zelf. Dat schrijft de apostel Paulus duidelijk in 1 Cor. 3:11: Want niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus. Petrus en Petra zijn niet gelijk. De Heere bouwt Zijne gemeente op de door Petrus krachtens hemelsche verlichting uitgesproken geloovige belijdenis van den Heere Jezus als den Christus en Zone Gods, den door God gegeven en gezalfden Zaligmaker, den eeniggeboren, natuurlijke Zoon van God. En op dien grondslag handhaaft Hij haar. Wijkt zij van dien grondslag af, dan vervalt zij, valt zij in, valt zij om, verdwijnt zij, ook al worden kerkelijke instituten en vormen dan nog bewaard, mogelijk nog langen tijd. Maar gemeente des Heeren, waarlijk kerk, kan zulk een uitwendig samenstel of instituut dan niet blijven. Naarmate de belijdenis van den Heere Jezus als Christus en Zone Gods in wat kerk of gemeente des Heeren heet, wegvalt in prediking en handelwijze, woord, inrichting, daden, regelingen, bestaan of wezen en openbaring, naar die mate houdt zij meer op nog iets van de ware kerk of de wezenlijke gemeente des Heeren te hebben. De Heere zeide: Op deze petra, d.i. op deze geloovige belijdenis van Mij als den Christus en Zone Gods, zal Ik Mijne gemeente bouwen. En slechts wat op die petra rust zal door de poorten der hel niet overweldigd kunnen worden. Heel de strijd in de kerk en tegen de kerk gaat dan ook steeds weer over de vraag,

in al de opeenvolgende eeuwen: wat dunkt u van den Christus? Is Jezus de Christus, de Zoon des levenden Gods? Dat was zoo in de eerste eeuwen bij de verschillende Christologische worstelingen, d.w.z. bij de strijdfragen in de kerk over den persoon en de naturen van Christus en over de verhouding Zijner naturen. Dat was zoo bij den strijd tusschen Augustinus en Pelagius over de volstrekte noodzakelijkheid en genoegzaamheid van het verzoeningswerk van Christus tot onze verlossing. Dat was zoo bij den strijd der Reformatoren tegen de Roomsche kerk, die eendeels ging over Gods heere genade om Christus' wil tot onze behoudenis zonder eigene verdienste des zondaars, anderdeels over de heerschappij van Christus over Zijn kerk. En wederom was dat zoo in den strijd van 1834, en van 1886, hier te lande tegen de Synodale organisatie met hare bepalingen: Christus moet gepredikt worden als de eenige en volkomene Zaligmaker van zondaren, en niets en niemand anders, en Hij moet in de kerk erkend worden als haar Koning, die alles te zeggen heeft, en naar Wiens Woord alle prediking en alle kerkelijke inrichting en alle kerkelijk handelen geregeld moet wezen. Het is telkens weer, en was ook toen de vraag: Zal Christus metterdaad als door God gezonden en gezalfde Zaligmaker erkend en gehoorzaamd worden in en door de kerk en bij al haar spreken en handelen? Want dan alleen kan zij kerk, gemeente des Heeren zijn. De Heere toch zeide: op deze petra zal Ik Mijne gemeente bouwen en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen.

Het herstellingswerk des Heeren van de kerk vóór een honderdtal van jaren, Zijn wederopbouw van Zijne hier zoo droef vervallen en als aan Zijn Woord en dienst ontzonken gemeente, die veelszins eene Hem verloochende en bestrijdende inrichting en menschenmassa geworden was, herdenken wij thans. God wilde Zijne gemeente deze landen, hoe ver ook van Hem afgeweken in prediking en inrichting en handelingen, nog niet verstooten, maar zocht haar weer op met Zijne genade, en verwekte mannen, die ondanks den strijd dien zij er voor voeren moesten, en in weerwil van het lijden, dat zij er voor tegengingen, niet alleen Zijn Evangeliewoord weer recht uitdroegen, maar ook opriepen, om in heel het kerkelijk handelen te doen naar den eisch van Zijn Woord, te verwerpen wat zich boven en tegen Zijn koningschap verhief, en de dwaalleer of leugenleer in de kerk te verbieden.

Van dat herstellings- en opbouwingswerk geldt de gelijkenis van het mosterdzaad. Het begint klein, zeer klein. Maar enkele jonge predikanten traden op en gordden zich tot den strijd des Heeren aan. En overal waren het maar weinigen, die zich bij hen aansloten, en dat veelal nog slechts geringen naar de wereld, onaanzienlijk, verstoken van macht, rijkdom, geleerdheid, invloed. Maar Christus deed Zijn werk van kerkherstel door hen, en bouwde Zijne gemeente door hunnen arbeid weer op. En zoo mocht hun strijd met zegen bekrond worden, slaagde hun arbeid, hoe moeilijk die ook was, en hoezeer die werd bestreden, en werd 's Heeren gemeente in deze landen allengs in voller omvang weer opgericht, om als Zijne gemeente te mogen openbaar worden in belijden en handelen. Het was voor die enkele getrouwen in ons land, op die plaats en op eene andere, en ook te dezer plaats, een uitdragen en zaaien van het zaad met geweën, onder tranen. En de vijanden hoorden: Wat doen deze amechtige Joden? Al is het, dat zij bouwen, zoo daar een vos opkwam, hij zoude hunnen steenen muur wel verscheuren. Neh. 4:2 en 3. Maar al is het, dat velen hunnen niet de uitkomst van hunnen strijd en hun lijden, en den zegen op hunnen arbeid, hebben gezien, er zijn er wel, die er nog veel van hebben mogen aanschouwen, als b.v. Prof. van Velzen. Die hebben met gejuich mogen maaien. En hun mond werd vervuld met lachen. Op hoevele plaatsen is 's Heeren gemeente weer als uit het stof mogen herrijzen, hoe veelszins krachtig en bloeiend kerkelijk leven heeft bij de kerken der Scheiding mogen ontstaan. En wij nu na honderd jaar terugziende op het werk des Heeren in 1834 e.v.j., en in 1886, tot den opbouw Zijner gemeente in deze landen, op de rots van de geloovige belijdenis van Hem als den Christus en Zone Gods, mogen ons verblijden over de machtige en doorgaande werking van Gods genade, en moeten Hem met dankerkentenis daarvoor prijzen. Hij heeft het gedaan, hoe wel door menschedienst. En wij mogen de zegenrijke vruchten daarvan genieten.

Dit roept en verplicht ons ook om den Heere geloovig aan te nemen, en met woord en wandel te belijden als den Christus en Zone Gods, en om naar de mate onzer krachten en in de diensten, waarin Hij ons stelde, te zorgen voor de prediking en de inrichting en het leven en arbeiden der kerk, opdat dit geschiede alleen naar den eisch van Zijn Woord, met de volle uitdraging van Hem als den eenigen en genoegzamen Zaligmaker van zondaren, en in volle gehoorzaamheid bij alles aan de bevelen van Hem als den Koning Zijner gemeente. Is de gemeente des Heeren, gelijk dat zoo is, en is Hij haar Heere, gelijk dat metterdaad het geval is, zoo moet zij in alles alleen naar Hem hooren, van Hem spreken, aan Hem gehoorzamen,

Hem levend tot in de eeuwigheid. En die eisch plaats wilde g...

Kampen.

De heer H. A. (naam?)

Het promotie Kampen komt...

Andere ha...

En uitstel b...

Deze strekki...

Waarom is...

Als het aa...

De J. W. Siert...

De kwestie...

Als het gaa...

Maar hoe...

De E. D. Kra...

De Algeme...

De orde had...

De volgende...

De Deuts...

De Er zijn...

10) Hebr. 4:12.

11) Rom. 10:8.

12) W. L. M. E. van Leeuwen in „Rondom het Boek“, 1936.